

HANTERING AV BRANDFARLIG BIOGRAFFILM

Sprängämnesinspektionens föreskrifter (SÄIFS 1989:4) om hantering
av brandfarlig biograffilm

Sprängämnesinspektionens författningssamling

Sprängämnesinspektionens föreskrifter om hantering av brandfarlig biograffilm;

SÄIFS 1989:4

Utkom från trycket den
29 mars 1989

beslutade den 14 februari 1989.

Med stöd av 3, 5 och 41 §§ förordningen (1988:1145) om brandfarliga och explosiva varor föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Med brandfarlig biograffilm avses biograffilm som innehåller nitrocellulosa.

2 § För brandfarlig biograffilm gäller bestämmelserna om brandfarliga varor i lagen (1988:868) och förordningen (1988:1145) om brandfarliga och explosiva varor med de undantag i fråga om varningsanslag och tillstånd till hantering som ingår i 10 respektive 11 §§ i dessa föreskrifter.

Märkning

3 § Förpackningar med brandfarlig biograffilm skall då de saluhålls eller överläts yrkesmässigt vara märkta med

1. orden "BRANDFARLIG BIOGRAFFILM" (huvudtext),
2. farosymbolen F enligt bilagan till sprängämnesinspektionens föreskrifter (SÄIFS 1989:7) om märkning av behållare m.m. med brandfarliga gaser eller vätskor^a,
3. riskupplysning som anger arten och graden av fara hos varan,
4. skyddsanvisning som anger erforderliga skyddsåtgärder vid hantering av varan,
5. tillverkarens eller, om varan är importerad, importörens namn och adress.

Vid märkning enligt första stycket skall bestämmelserna i 3-6 §§ SÄIFS 1989:7^a följas i tillämplig omfattning.

Hantering

Allmänna bestämmelser

4 § När brandfarlig biograffilm inte används skall den vara förpackad på ett från brandskyddssynpunkt lämpligt sätt.

Tillfällig förvaring av filmavfall och kasserad film skall ske i slutna behållare.

5 § Rum där mer än 5 kg brandfarlig biograffilm hanteras skall vara

1. utförda så att skador på omgivningen vid en brand i rummet förhindras,
2. utrustade med fasta släckinstallationer i skälig omfattning,
3. lätt åtkomliga för brandbekämpning,

4. ventilerade.

Ventilationsanordningar skall vara utförda av obrännbart material. Annan utrustning eller inredning i rummet skall om möjligt vara svårantändlig.

Vid tillämpningen av statens energiverks föreskrifter (STEV-FS 1985:1) om utförande och skötsel av elektriska starkströmsanläggningar (starkströmsföreskrifterna)^b, skall rum där brandfarlig biograffilm hanteras klassas som brandfarliga rum.

Särskilda bestämmelser för förvaring

6 § I en A-byggnad får inte förvaras mer än 5 kg brandfarlig biograffilm.

Endast i C-byggnader får förvaras mer än 3 000 kg brandfarlig biograffilm.

Med A-byggnad och C-byggnad avses detsamma som enligt SIND-FS 1981:2.

7 § Rum där mindre än 150 kg brandfarlig biograffilm förvaras behöver inte uppfylla bestämmelserna i 5 § om filmen förvaras i ventilerade skåp eller lådor av stålplåt eller annat obrukbart material.

Särskilda bestämmelser för annan hantering än förvaring

8 § Rum där arbete sker med brandfarlig biograffilm skall erbjuda gott skydd mot uppkomst och spridning av brand. I sådana rum får brandfarlig biograffilm finnas endast i den mängd som behövs för arbetet, dock högst 50 kg.

9 § För visning av brandfarlig biograffilm får endast användas projektionsapparater som är så beskaffade att filmen inte kan antändas i apparaten. Apparaterna får användas endast i rum avsedda för filmvisning (apparatrum).

Varningsanslag

10 § Varningsanslag enligt 14 § förordningen (1988:1145) om brandfarliga och explosiva varor behöver inte finnas i anslutning till rum som uteslutande används för förvaring av högst 5 kg brandfarlig biograffilm.

Tillstånd och anmälan

11 § Tillstånd enligt 11 § första stycket lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor fordras i fråga om hantering av brandfarlig biograffilm endast om hanteringen på ett ställe innefattar förvaring av mer än 5 kg sådan film.

12 § Senast en månad innan brandfarlig biograffilm skall visas vid en allmän sammankomst eller en offentlig tillställning skall anmälan om visningen ske till tillsynsmyndigheten.

Dispens

13 § Sprängämnesinspektionen får ge dispens från dessa föreskrifter.

Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 juli 1989.

OWE FREDHOLM

- ^a *Jfr Sprängämnesinspektionens föreskrifter (1995:5) om märkning av förpackningar m.m. för brandfarliga varor.*
- ^b *Jfr Elsäkerhetsverkets starkströmsföreskrifter (ELSÄK-FS 1994:7) och föreskrifter (ELSÄK-FS 1995:6) om elektriska utrustningar i explosionsfarlig miljö.*

BRANDFARLIG BIOGRAFFILM

Allmänna råd till Sprängämnesinspektionens föreskrifter (SÄIFS 1989:4) om hantering av brandfarlig biograffilm

Beslutade den 14 februari 1989

Allmänt

Före 1950 tillverkades biograffilm med bas av nitrocellulosa. Sådan film är lättantändlig och har mycket hög förbränningshastighet. Materialet innehåller kemiskt bundet syre varigenom det kan brinna utan yttre lufttillförsel.

De vid en brand uppkommande förbränningsgaserna avges med sådan våldsamt att övertryck kan uppkomma om branden sker i ett slutet utrymme. Gaserna är hälsofarliga vid inandning och kan tillsammans med luft bilda explosiv gasblandning.

De nu föreliggande föreskrifterna har tillkommit bl.a. mot bakgrund av att kungörelsen (1970:113) om förevisning av brandfarlig biograffilm upphävs i samband med ikraftträdandet av förordningen (1988:1145) om brandfarliga och explosiva varor den 1 juli 1989. Föreskrifterna ersätter närmast ett dokument "Föreskrifter för brandfarlig film" upprättat av sprängämnesinspektionen (SÄI) den 24 november 1982 (dnr 11/810/-82).

Regler om apparatrum för brandfarlig biograffilm finns i avsnitt 75:5 i Svensk Byggnorm, SBN 1980. Fr.o.m. den 1 januari 1989 ersätts SBN 1980 av Boverkets Nybyggnadsregler¹, som inte innehåller några regler om apparatrum för brandfarlig biograffilm. SBN 1980 får dock, enligt övergångsbestämmelserna, tillämpas t.o.m. utgången av 1990. I de här aktuella föreskrifterna har vissa av reglerna om apparatrum för brandfarlig biograffilm i SBN 1980 införts.

Föreskrifterna gäller all hantering av brandfarlig biograffilm utom transport. För transport gäller lagen (1982:821) om transport av farligt gods. Närmare bestämmelser om bl.a. förpackning och märkning i samband med transport finns i tillämpningsföreskrifterna till lagen, ADR-S, utgivna av statens räddningsverk².

Bestämmelser om hantering av avfall innehållande silver, vilka är tillämpliga på avfall av brandfarlig biograffilm, finns i förordningen (1985:841) om miljöfarligt avfall³.

Brandfarlig biograffilm räknas administrativt till de brandfarliga varorna och är exempel på en brandfarlig fast vara enligt 5 § första stycket 3 förordningen (1988:1145) om brandfarliga och explosiva varor.

Enligt tidigare bestämmelser räknades brandfarlig biograffilm som en explosiv vara av huvudslaget "sprängämnen" och tillhörande transportklass E.

Vid tillämpningen av lagstiftningen om transport av farligt gods hänförs brandfarlig biograffilm till klass 4.1 (brandfarliga fasta ämnen) eller i vissa fall till klass 4.2 (självantändande ämnen).

Beträffande innebörden av de brandtekniska termer som används i föreskrifterna och dessa kommentarer hänvisas till TNC 89 (Plan- och byggtermer 1989)⁴.

I det följande används förkortningen LBE för lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor och FBE för förordningen (1988:1145) om brandfarliga och explosiva varor.

Kommentarer till de enskilda paragraferna

Till 1 §

Av definitionen följer att all biograffilm innehållande nitrocellulosa räknas som brandfarlig biograffilm oberoende av kvävehalten. Avfall från sådan film samt film som är kasserad ingår också.

Bestämmelser om andra varor som innehåller nitrocellulosa än brandfarlig biograffilm finns i sprängämnesinspektionens föreskrifter (SÄIFS 1989:5) om hantering av varor innehållande lagnitrerad nitrocellulosa samt i sprängämnesinspektionens föreskrifter (SÄIFS 1989:8) om hantering och import av explosiva varor.

Till 2 §

Av bestämmelserna i LBE och FBE bör följande särskilt uppmärksammas vid hantering av brandfarlig biograffilm:

- 11 § första stycket LBE om tillstånd till hantering
- 13 § FBE om förbud mot öppen eld m.m.
- 14 § FBE om varningsanslag
- 15 § andra stycket FBE om restriktioner beträffande samförvaring
- 19 § FBE om rapportering av olyckor och tillbud
- 36-37 §§ FBE om föreståndare för hantering

Tillstånd till hantering

Se 11 § föreskrifterna samt kommentarerna till denna.

Förbud mot öppen eld m.m.

13 § FBE har följande lydelse i de delar som rör brandfarliga varor:

"Där brandfarliga varor hanteras på sådant sätt att de kan antändas är det förbjudet att röka eller vidta andra åtgärder som kan ge upphov till öppen eld eller till farliga gnistor eller annat som kan antända varorna. Gäller förbudet där sådana varor hanteras yrkesmässigt, skall anslag finnas om förbudet om inte tillsynsmyndigheten medger annat."

Bestämmelser om hur anslag skall vara utformade och placerade finns i sprängämnesinspektionens föreskrifter (SÄIFS 1989:6) om förbudsanslag och varningsanslag vid hantering av brandfarliga varor samt om märkning av rörledningar för brandfarliga gaser och vätskor⁵.

Varningsanslag

Se 10 § föreskrifterna samt kommentarerna till denna.

Restriktioner beträffande samförvaring

15 § andra stycket FBE har följande lydelse:

"Olika slag av (brandfarliga eller explosiva varor) får inte förvaras tillsammans eller med andra varor, om riskerna för skada genom brand eller explosion därigenom ökar."

SÄI planerar att meddela särskilda föreskrifter och allmänna råd om samförvaring av brandfarliga varor och andra varor.

Rapportering av olyckor och tillbud

Närmare bestämmelser om skyldigheten att rapportera inträffade olyckor och tillbud vid hantering av brandfarliga varor finns i sprängämnesinspektionens föreskrifter (SÄIFS 1989:2) om tillsyn och om olycksrapportering⁶ i anslutning till lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor.

Föreståndare för hantering

36-37 §§ FBE har följande lydelse i de delar som kan gälla för brandfarlig biografilm:

"Den som har tillstånd till hantering av brandfarliga varor skall utse en eller flera föreståndare för hanteringen. Tillsynsmyndigheten skall underrättas om utsedda föreståndare.

Försvarets materielverk eller den myndighet inom försvarsmakten som verket bestämmer skall utse föreståndare för försvarsmaktens hantering av brandfarliga varor.

En föreståndare skall vara lämplig för uppgiften samt ha goda kunskaper om och god erfarenhet av de varor som hanteras och den verksamhet som hanteringen ingår i.

Föreståndaren ansvarar för att hanteringen bedrivs enligt gällande föreskrifter och villkor. En tillståndshavare skall se till att föreståndare ges de befogenheter och möjligheter i övrigt som behövs för att de skall kunna fullgöra detta ansvar."⁷

Till 3 §

Riskupplysningen bör åtminstone innehålla följande fraser:

"Mycket brandfarligt" (R 11)

"Självantänder i luft" (R 17)

Beteckningarna inom parentes syftar på s.k. R-fraser enligt särskild förteckning i en av kemikalieinspektionen och SÄI gemensamt utgiven pärm "Märkning av kemiska produkter"⁸.

Beträffande lämpliga fraser för skyddsanvisningen hänvisas till särskild förteckning i ovan nämnda pärm⁸.

Sker märkningen genom etikett bör denna utformas enligt sprängämnesinspektionens allmänna råd med kommentarer till SÄIFS 1989:7⁸.

Bestämmelser om märkning av förpackningar som innehåller brandfarlig biografilm finns också i arbetarskyddsstyrelsens kungörelse (AFS 1985:17) med föreskrifter om farliga ämnen⁹. Dessa bestämmelser är tillämpliga när farliga ämnen används eller lagervålls i anslutning till användning.

Till 4 §

Förpackningar av trä, plåt eller tjock papp uppfyller normalt kravet i föreskriftens första stycke.

Kravet i andra stycket föranleds av risken för självantändning. Behållarna bör vara av plåt och med självstängande lock. Förvaring under vatten minskar ytterligare risken för självantändning.

Med tillfällig förvaring avses som regel förvaring under en arbetsdag. Vid arbetsdagens slut bör alltså filmavfall och kasserad film överföras till en förvaring som uppfyller bestämmelserna i 5 eller 7 §§.

Till 5 §

Byggnadstekniskt brandskydd

De skador som avses i 5 § första stycket 1 är främst sådana som kan uppkomma genom värmepåverkan eller övertryck.

Hanteras mer än 150 kg brandfarlig biograffilm i ett rum bör det vara utfört i minst brandteknisk klass A 60 (motsvaras sedan 1994 av REI 60) samt vara försett med brandsluss i anslutning till varje dörr. Brandsluss behöver dock inte finnas om dörren via en egen utrymningsväg leder direkt till det fria.

Dörr från en brandsluss får inte leda direkt till en samlingsal eller läktare som tillhör en samlingsal.

Beträffande dörrar i brandslussar finns regler i Svensk Byggnorm, SBN 1980, avsnitt 37:125. (När det gäller SBN 1980 se också ovan under rubriken "Allmänt".)

Rummet bör dimensioneras för att kunna motstå ett inre övertryck av 10 kPa (0,1 bar) samt vara försett med någon anordning som avlastar ett eventuellt övertryck till lämplig plats utomhus. Avlastningsanordningen bör vara utförd så att gnistor och liknande inte kan spridas utanför rummet då anordningen löser ut. Närmare anvisningar beträffande övertrycksdimensionering av rum samt utförande av avlastningsanordningar lämnas av SÄI på begäran.

Fasta släckinstallationer samt åtkomlighet för brandbekämpning

Normalt bör rum där mer än 3 000 kg brandfarlig biograffilm hanteras vara utrustade med automatisk vattensprinkler. I övrigt kan behovet i enskilda fall av fasta släckinstallationer samt placering av hanteringsrum i en byggnad med tanke på åtkomligheten för brandbekämpning lämpligen diskuteras med kommunens räddningsnämnd.

Ventilation

Ventilationsanordningar bör vara utförda så att vid en brand uppkommande gnistor och liknande inte via ventilationen kan spridas utanför rummet.

Utrustning och inredning

Huruvida utrustning och inredning skall anses vara svårantändlig får avgöras från fall till fall.

Andra aktuella regler

Bestämmelser om utrymning finns i arbetarskyddsstyrelsens kungörelse (AFS 1982:9) om larm och utrymning vid brand eller gasutströmning¹⁰.

En ny utgåva av starkströmsföreskrifterna¹¹ - STEV-FS 1988:1 - har utfärdats och ersätter STEV-FS 1985:1 fr.o.m. den 1 juli 1990. Vissa ändringar i STEV-FS 1988:1 har intagits i STEV-FS 1988:2. Enligt uppgift i den nya utgåvan får den tillämpas redan då den utkommit från trycket, dvs. från den 18 april 1988. Termen "brandfarliga rum" har i den nya utgåvan ändrats till "brandfarliga utrymmen".

Till 6 §

Termerna A-byggnad, B-byggnad och C-byggnad är definierade i SIND-FS 1981:2 enligt följande:

A-byggnad byggnad där människor bor samt byggnad, i vilken vanligen vistas människor, som saknar anledning att känna till förekommande hantering

av brandfarlig vara; hit hör bostadshus, hotell, sjukhus, kontorshus, varuhus, restaurangbyggnad, bibliotek, museum, utställningsbyggnad, skolbyggnad, kyrka och annan byggnad med samlingslokal och liknande

- B-byggnad** byggnad, i vilken vanligen inte vistas andra människor än sådana som kan förutsättas känna till förekommande hantering av brandfarlig vara; hit hör industribyggnad, hantverksbyggnad, parti- eller postorderlager, pumphus, bensinstation, garagebyggnad laboratoriebyggnad och liknande
- C-byggnad** byggnad där vanligen människor inte vistas; hit hör friliggande magasin, förrådsskjul o.d., ävensom del av byggnad, som med brandmur utan dörr och fönster är skild från B-byggnad

Av föreskrifterna följer att om förvaringen omfattar mer än 5 kg men högst 3 000 kg får den äga rum endast i B- eller C-byggnader, och om den omfattar mer än 3 000 kg endast i C-byggnader.

Till 8 §

Exempel på rum där arbete sker med brandfarlig biograffilm är kopieringsrum, filmsyningsrum, packningsrum, apparatrum och visningsrum.

Det är viktigt att arbete med brandfarlig biograffilm sker med god ordning och medvetenhet om brandriskerna. Film som för tillfället inte är under arbete bör inte ligga framme utan förvaras på betryggande sätt. Beträffande uppkommande filmavfall se 4 § andra stycket.

Kravet på ett rums utförande i fråga om skyddet mot brandspridning bör bl.a. ses i relation till utrymningsmöjligheterna för personer som vistas i eller i närheten av rummet. Normalt godtas att rummet utförs i brandteknisk klass B 30 (motsvaras sedan 1994 av REI 30). För vägledning i det enskilda fallet kan kontakt tas med kommunens räddningsnämnd eller byggnadsnämnd eller med SÄI.

Till 10 §

14 § FBE har följande lydelse i de delar som rör brandfarliga varor:

"Där brandfarliga varor hanteras yrkesmässigt skall, om inte tillsynsmyndigheten medger annat, anslag finnas, som upplyser om brand- och explosionsriskerna (varningsanslag). Sprängämnesinspektionen får meddela föreskrifter om att sådana anslag skall finnas även på platser, där hanteringen inte är yrkesmässig."

Bestämmelser om hur anslagen skall vara utformade och placerade finns i sprängämnesinspektionens föreskrifter (SÄIFS 1989:6) om förbudsanslag och varningsanslag vid hantering av brandfarliga varor samt om märkning av rörledningar för brandfarliga gaser och vätskor⁵.

Till 11 §

11 § första stycket LBE har följande lydelse i de delar som rör brandfarliga varor:

"Den som yrkesmässigt eller i större mängd hanterar brandfarliga varor skall ha tillstånd till det."

Tillståndsmyndighet är kommunens byggnadsnämnd (13 § LBE).

Närmare bestämmelser om tillstånd, bl.a. i fråga om vissa generella undantag från tillståndsplikten, finns i 20-35 §§ FBE.

Till 12 §

Innebörden av begreppen "allmän sammankomst" och "offentlig tillställning" framgår av allmänna ordningsstadgan (1956:617)¹³ och lagen (1956:618) om allmänna sammankomster¹³.

Tillsynsmyndighet beträffande hantering av brandfarliga varor och därmed av brandfarlig biograffilm är kommunens räddningsnämnd eller i vissa fall SÄI, se sprängämnesinspektionens föreskrifter (SÄIFS 1989:2) om tillsyn och om olycksrapportering⁶ i anslutning till lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor.

Med tanke på den avtagande hanteringen av brandfarlig biograffilm kan anmälningsärenden av ifrågavarande slag förväntas bli ganska sällsynta. När en sådan anmälan inkommer till en räddningsnämnd bör nämnden därför samråda med SÄI innan beslut fattas om eventuella åtgärder.

OWE FREDHOLM

Olle Boström/Gunnar-Arne Björkman

-
- 1 *Jfr Boverkets byggregler BBR 94, BFS 1993:57.*
 - 2 *Jfr Statens räddningsverks föreskrifter (SRV-FS 1996:2) om inrikes transport av farligt gods på väg och i terräng.*
 - 3 *Jfr förordningen (1996:971) om farligt avfall.*
 - 4 *Jfr TNC 95 (Plan- och byggtermer 1994).*
 - 5 *Jfr SÄI:s föreskrifter (SÄIFS 1996:3) om förbudsanslag och varningsanslag samt om märkning av rörledningar vid hantering av brandfarliga varor.*
 - 6 *Jfr SÄI:s föreskrifter (SÄIFS 1994:5) om tillsyn och olycksrapportering.*
 - 7 *Jfr lydelsen i förordningen (1996:831) om ändring i förordningen (1988:1145) om brandfarliga och explosiva varor.*
 - 8 *Jfr fotnot a till föreskriftdelen.*
 - 9 *Jfr Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter (AFS 1994:2) om farliga ämnen.*
 - 10 *Jfr Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter (AFS 1993:56) om larm och utrymning.*
 - 11 *Jfr fotnot b till föreskriftdelen.*
 - 12 *Jfr ordningslagen (1993:1617).*